

PROVOCARE

**catra reuniunile si comitetele
de partita politica nationala roma-
na, si in genere catra alegetorii
si intregu publiculu romanu din
tiéra.**

Luptele politice intru-o tíera constitutională se potú purtá cu succesu recerutu numai prin intrunire solidară a tuturorú cetatienilorú de acelașiú interesú publicú, intru-o partitá politica organizatá si disciplinatá pe temeiulu unui programu politicu propriu, professatu si sustienutu de toti cu virtute barbatésca.

Interesele nóstre nationale, in impregiurarile de facia, pretindu de la noi cea mai agere lupta constitutională, intre marginile legilorú sustatátorie; din ce motivú, intrunirea solidară a tuturorú romanilorú din tíera, intru-o partitá politica natională de sine statátoria, provediuta cu unu programu politicu precisu si resolutu e de necesitate suprema.

Patrunsu de aceste adevèruri, clubulu nationalu alu deputatilorú romani din diet'a trecutá, prin presiedintele seu Dlu Antoniu Mocioni, a conchiematu pe 9. Maiu a. c. la Aradu una conferintia generală a tuturorú romanilorú din patria;

care a conferinția prin concursul barbatilor și delegatilor romani din toate partile intrunindu-se, prin conclusele sale unanime: a recunoscutu necesitatea de a se susține și mai de parte, atatu sub decursul alegerilor, catu și in diet'a țierei „partit'a nationala romana de sine statat'oria;“ — a stabilitu program'a politica nationala carea se o professeze toti membrii partitei, și carea nu numai se o professeze ci deodata se o și garanteze sub cuventu de on'ore deputatii nationali romani, carii voru fi se se al'ega pentru diet'a viitoare, prin noi, și cu concursul nostru; — in fine conferinti'a a infiintiatu unu „comitetu generalu“ din 20. membrii, cu resiedintia in Aradu, pentru priveghiare asupra alegerilor, și pentru conducerea și spriginirea lor in toate, intru interesul partitei noastre nationali.

Acestu comitetu generalu alegandu-si de presedinte pre Ioane Popoviciu-Desseanu, — de vicepresedinte pre Lazaru Ionescu, și de notari pre Georgiu Craciunescu și Dr. Ioane Papu, s'a constituitu și s'a pusu in activitate, ceea ce cu aceast'a se aduce la cunoscintia publica, pre langa comunicarea protocolului conferintiei nationale romane din Aradu 9. Maiu 1872. precum acel'a urm'ea in legatura cu aceast'a provocare.

In urmarea acestor'a subinsemnatulu comitetu generalu se adreseza cu am'ore frati'esca catra toate reuniunile și comitetele politice nationali romane, precum și in genere catra toti alegatorii și intregu publiculu romanu din țiera, și in interesul santei noastre cause, recomanda primirea și spriginirea programei politice nationale, precum și a celorlalte d'acisuri cuprinse in pro-

tocolulu conferintiei nationali, cu atatu mai ver-
tosu, ca numai prin intrunirea tuturoru poteriloru
nóstre spirituali si morali vomu poté ajunge la
resultatele dorite de noi toti, spre adeverat'a
inaintare si prosperare a causei nóstre nationali!

Fiinduca in protocolulu conferintiei sunt
recomendate preingrigirile necessarii in privintia
procederiloru la alegerea deputatiloru dietali, —
asia subinsemnatulu comitetu generalu intonéza
numai acea necesitate urgenta, ca reuniunile si
comitetele esistinte, precum si cele infintiande,
fara tóta amanarea se se puna in corespundintia
si legatura directa cu acestu comitetu generalu,
informandu'lu pre acest'a despre impregiurarile,
dispunerile, pregatirile etc. referitóre la alegerile
deputatiloru dietali din respectivele locuri, — si
intrebuintiandu la casuri de necesitate svaturile
fratiesci si midilocirile possibile din partea
acelui'a. Tóte acéste inse le primésca spre aco-
modare nemidilocita si comitetele cercuali séu
comunali, precumu si intielegintii, conducatorii
si preste totu alegatorii nationali, acolo unde
n'aru esiste si nici nu s'aru infinti'a de locu
reuniuni, ori comitete centrali etc.

Corespundintiele catra comitetulu generalu
sunt de a se adressá pe numele presiedintelui
„*Ioane Popoviciu Desseanu* advocatu in Aradu“

Fratiloru !

Causa nóstra e santa si drépta! Tendintia
nóstra e legala si loiala! Programa nóstra e
precisa si chiara!

Noi, carii din seculi amu mostenitu de la
strabunii nostri neclatinat'a credinti'a catra Tronu
nu potemu voi periclitarea intereseloru aceleuia!

Noi carii in tóte timpurile ni-amu versatu sangele pentru aceast'a tíera si pentru libertatile ei, nu potemu avé de scopu resturnarea patriei si constitutiunei!

Din contra, nesuintia nóstra constitutionala este, a lucrá cu midilóce legali, cà prin deslegarea corespundietória a cestiunilor publico-politice nationali din programa nostra, se se midilocésca adeverata indestulare, contielegere si fratietate a tuturoru popóreloru tiei nóstre; câci atunci Tronulu va avé radiemu si mai puternicu in popórele sale credintióse consolidate! éra patria in intregitatea si in florirea sa, totu pe acelasiu firmu temeiu va fi mult mai bine scutita si garantata, in contra tuturoru eventualitatiloru si pericleloru!

Deci înainte la lucru cu curagiu si resolutiune! Ca civi liberi se folosimu drepturile nóstre constitutionali legali! Se lucramu in contielegere cu zelu si energia pentru alegerea barbatiloru nostrii de deputati la diet'a tiei! — deodata inse se nu uitamu ca in miscamintele si afacerile nóstre electorali, avemu stensu se observamu legile tiei si recerintiele ordinei bune intru tóte!

Remanemu cu salutare fratiésca. — in Aradu, 12. Maiu 1872.

Comitetulu generalu alu partiei politice-nationale romane.

Ioane Popoviciu Desseanu,

presiedinte.

Georgiu Craciunescu,

notariu.

PROTOCOLULU

adunantiei politice a romaniloru,
ce s'a tienutu in Aradu, la 9. maiu
st. n. 1872.

Nr. 1. La ór'a 4 de la médiadi, dupa ce sal'a mare a otelului „Crucea alba“ erá ocupata desu de romani din tóte pàrtille vecine si de tóte professiunile sociali, câte placu romaniloru si le onóra, intrà in sala domnulu *Antoniu Mocioni*, presiedintele clubului deputatiloru natiunali romani de la diet'a trecuta din Pesta, si luandu presiedinti'a, salutandu pre numerosii infacisiati, li deslucè prin câteva cuvinte scurte si chiare — scopulu pentru care ii-a conchiamatu dintru incredintiarea clubului caruia presiediuse. Acestu scopu, dise dlu *Antoniu Mocioni*, este celu spusu in conchiamarea ce se publicà in diariulu „*Albina*“, si in cele lalte foi nationale, a nume:

1. Pentru a deliberá si a mediloci contielegere despre program'a natiunale;

2. Pentru a combiná si a pune la cale celea mai corespundietórie medilóce in privinti'a alegeriloru ce ni stau nainte, intru interesulu causei nationale.

Dupa acestea, dlu conchiamatoriu, multiamindu infacisiatiloru cà au venitu in numeru atátu de mare, recomanda de presiedinte pentru acésta adunantia pre dlu *Ioane Popoviciu Desseanu*.

Decisulu:

Adunanti'a aclama intre vivate pre dlu Ioane Popoviciu Desseanu de presiedinte.

Nr. 2. D. Ioane Popoviciu Desseanu, ocupandu loculu de presiedinte, si recomandandu-se la bun'a vointia si la amórea presintiloru, accentuédia seriositatea scopului adunàrei, carea pretinde desbateri câtu mai liniscite si mai mature. Imbia adunantie de notari pre Iosifu *Botto* si pre Georgiu *Popa*.

Decisulu:

Adunanti'a isi alege de notari pre Ios. Botto si pre G. Popa si se prochiama de constituita.

Nr. 3. D. Parteniu *Cosma*, saluta dispusetiunea clubului deputatiloru natiunali, cari prin conchiamarea acestei adunantie dederu ocasiune fie-carui romanu, a contribui la stabilirea programei politice a natiunei sale. Propune multiamita acestui clubu si presiedintelui, pentru conchiamarea acestei adunantie.

Decisulu:

Adunanti'a in unanimitate votéza recunósciintia si multiamita clubului deputatiloru natiunali, desclinitu dlui Antoniu Mocióni, presiedintelui acestui clubu, atâtu pentru tienut'a politica in diet'a tierei, câtu si pentru conchiamarea acestei adunantie.

Nr. 4. Presiedintele Ioane Popoviciu-Desseanu spune adunantiei cà, reuniunile politice romane de prin comitatele vecine au trimisu mandadari a nume la acésta adunantia, ale carora

nume sunt cunoscute déjà, in parte si din gazele nationale. Acum s'ar petrece pré lungu timpu déca ar trebui sè presente sè primésca salutarile de la fie-care, precum s'au insinuat la presiedintia. Dreptu aceea propune a se primi constatarea generala cumca aici sunt representati romanii din urmatóriele comitate: alu Aradului, alu Biharei, din alu Bichisiului si alu Ciadului, alu Temesiului, Torontalului alu Carasiului, Zarandului, din alu Solnocului de medilocu, din alu Satului-mare, si din alu Crasnei; éra romanii dintru indepartatulu districtu alu Chiorului, nepotendu-se representá prin delegati, trimitu din capital'a loru acésta telegrama :

Siomeuta, 9. maiu.

Adunnarei nationale romane in Aradu! Intieleginti'a din Siomeuta din districtulu Chiorului, nepotendu-se infacisiá, saluta cu semtieminte fratiesci intrég'a adunare, si e condusa de dorinti'a: a vedé natiunea scapata de prigonirile adversariloru. Se dechiara solidaria in privinti'a concluseru ce le aduce adunarea, fiindu convinsa cà acelea voru corespunde scopului maretiu. Sè vieze zelosii barbati intruniti in interesulu prosperàrei nationale. (Subscrisi:) Andreiu Medanu, Vasiliu Indre, Mihaiu Mihalca, Stefanu Cosmutia, Georgiu Buteanu, Franciscu Mihalca, Gregoriu Tamasiu, Miculescu, Vasiliu Chisiu, Nicolau Nilvanu, Teodoru Indre, Florianu Nilvanu, Joanu Ilesiu, Demetriu Indre, Sandru Popa, Georgiu Nemesiu, Jonu Indre, Alesiu Varna, Petru Lutiu si intregu poporulu romanu chioranu.“

Intre aplause se pronuncia

Decisulu :

Adunanti'a primesce cu viia placere telegram'a intieligintiei din Chioru ce ni aduce salutari, purcese din inime de frati, si cu bucuriá ié cunoscintiá despre aderinti'a Chiorului la conclusele acestei adunantie. De asisderia primesce constatarea generala cà aici sunt reprezentati romanii din comitatele Aradu, Biharea, Temisiu, Torontalu, Cianadu, Bichisiu, Zarandu, Carasiu, Solnoculu de midilocu, Satu-mare, Crasn'a. Intruniti din tóte partile, salutandu unii pre altii si imbracisiandu-se fratiesce, scriu in protocolu acestu actu de fratietate, ca sè fia modelu posteritateri pe carea o provóca prin acést'a cu tóta solenitatea: ca in dilele de bine, cu carí o va binecuventá, dupa a nóstra credintia, Ddieulu parintiloru nostri, — dens'a sè nu uite si sè nu slabésca din acésta contielegere santa, ce noi astadi in dile de ispita, o afirmàmu in faci'a contrariloru nostri, si o sigilamu cu imbracisiàrile nóstre.

Nr. 5. Dr. *Alesandru Mocioni*, motivandu necesitatea unei programe natiunali, substerne unu proiectu de resolutiune, care numai de câtu se primí in desbaterea generala; si incependu-se desbaterea speciala, se inscrisera si cuventara la fiecare punctu mai multi oratori: Dr. *Josifu Hodosiu*, *Vincentiu Babesiu*, *Vincentiu Bogdanu*, *Mirone Romanu*, *Alesandru Romanu*, *Mircea B. Stanescu*, *Sigismundu Borlea*, *Lazaru Ionescu*, *Demetriu Bonciu*, *G. Stur-*

dia si altii. In fine cu unanimitate se primira tóte puntele fora neci o modificare, de câtu numai in preambulu la cuvintele „partita nóstra,” se scrisera la propunerea lui Hodosiu, acestea: „n'ationala romana,” aflandu adunanti'a cà e cu cale sè se accentuedie caracterulu câtu mai bine. Dreptu aceea conferinti'a

Decide:

Partit'a natiunala romana are sè se sustiena si mai departe, atàtu sub decursulu alegeriloru, câtu si in diet'a tierii, ca „partita politico-natiunala de sine statatória;” ea privesce de chiamare a sa, a lucrá cu tóte medilócele legali si loiali spre aceea, ca in câtu mai multe cercuri se se alega deputati pronunciatu si resoluti ai partitei natiunale romane.

Pentru partit'a politica natiunala romana de sine statatória se statoresce urmatori'a programa:

1. *Solidaritate cu natiunile patriei de asemenea directiune politica.*
2. *Conferinti'a pretinde, ca cestiunea de natiunalitate sè se deslege catu mai curendu intre marginile intregitatei politico-teritoriale ale tierii, si fora a face impossibila o administratiune regularia, pre baea egalei indreptatiri natiunale, — in sensulu acelui proieptu, ce clubulu nationalu l'a asternutu dietei in anulu 1868.*
3. *Fora a prejudecá decisiuniloru conferintiei generale a Romaniloru din Transilvania ce va sè se tiena, acésta conferintia pana atunci tiene la proieptulu de resolutiune, ce in anulu 1868. clubulu natiunali l'a subternutu des tei unguresci,*

avendu acela proiectu de scopu, a netedí calea pentru o complanare a diferințieloru ce subsistu între unele dispușetiuni legelative și între interesele indreptatite ale poporului romanu din Transilvania.

Dar în virtutea identității de interese între romanii din coci și între frații din Transilvania, acesta conferinția se crede indreptatita a-si exprime dorința, că în casulu deca Romanii din Transilvania în conferinția lor eventuala s'ar pronunția pentru participarea la alegeri. vor sè-si țienă de chiamarea lor națională, ca în toate cerc rile, în cari densii dispunu de majoritate, sè aléga numai deputati pronunțiați de partit'a națională romană.

4. Fiindu că, după esperințiile de până acum, n'a potutu a nu se observá unu feliu de nesusu internu între articlulu de lege XII. din 1867., și între negațiunea egalității de dreptu pentru națiunile nemagiare: din caús'a acést'a este detorinția partitei naționale, a-lu combate cu toate medilócele legali. —

5. Partit'a națională, dorește sè se estinda câtu mai multu dreptulu de alegere, și a nume isi țiene de detorinția a lucrá spre aceea, ca legea electorală din Transilvania ce, batjocurindu idei'a dreptului, scóte din cașrulu constituțiunei mai multu de $\frac{3}{4}$ ale poporațiunei, sè se reforme câtu mai curendu, în conformitate cu recerințiile democratice ale adeveratei sisteme reprezentative.

6. Partit'a națională considera naintarea invetiamentului publicu de o condițiune prealabilă pentru prosperarea țerii întregi și a națiunei romane desclinitu; dreptu — aceea ea va stărú la infințierea de felurite institute de invetiamentu și cultura publică și pentru poporulu romanu: —

a nime, fiindn că invetiamentulu poporalu românescu se cade în precumpenintia scóloru confesiunali, va tinde ca acele dispușetțiuni ale legii, cari ingreunéza eficacitatea acestoru scóle, sè se delature câtu mai curendu. —

7. Partit'a natiunala, din privinti'a unei bune economii de statu, va tinde si mai departe, casì pana aci, a impedecá tóte cheltuiielele improductive, si cari nu sunt de interesu generalu; ea va tientí, ca prin o reforma a sistemii actuale de contributiune, sarcinele sè se imparta mai potrivitu.

8. Partit'a natiunala va spriginí dorintiele partitei natiunale din Croatia, în câtu acestea nu vor tinde a desface legatur'a legala cu corón'a Stlui Stefanu. —

9. Partit'a natiunala combate institutiunea voturiloru virile, centralisatiunea introdusa atátu în administratiunea politica, câtu si în cea justitiaría, si preste totu isi cunósce de detorintia a naintá tóte reformele necesarie pentru desvoltarea materiala si intielectuala a tierii, în spiritulu democratiei si alu liberalismului. —

Nr. 6. D. Demetriu Bonciu propune si adunanti'a primesce în unanimitate acestu

Decisu:

Insinuatiunile, ce din diferite parti si mai cu séma din a guvernamentaliloru se facu natiunalistiloru romani, casi cum caus'alu natiunala si miscàrile si luptele întru interesulu aceleia, ar cuprinde atacuri în contr'a tronului, patriei, constitutiunei, întregitatei si unitatei statului Ungariei, — ca unele ce stau în contradicere cu carac-

terulu, cu totu trecutulu si cu presintele natiunei romane, le dechiara nu numai de neintemeiate, ci si de ne adevveruri si calumnii tendentióse. Cáci partit'a natiunala romana, nutrindu totu odata sentiu curatu patrioticu, nu a avutu si nu are intentiunea d'a ingreuná si periclitá desvoltarea si fericirea patriei comune, ci este de convic-tiunea cà, din recunóscerea drepturilor natiunale si din multiamîrea natiunalitati-loru, va resultá — nu periclitarea, ci in-tarirea tronului si asigurarea patriei. Pre acestu motivu, partit'a natiunala romana, si tiene de detorintia, a respinge cu tóta re-solutiunea, insinuatiunile amintite.

Nr. 7. Mircea B. *Stanescu* propune si adu-nanti'a primesce in unanimitate.

Decisulu:

Candidatii si respectivminte deputatii natiunali romani au a se deoblegá sub cuventulu onórei, cà se vor tiené de par-tit'a natiunala romana si de program'a ei.

Nr. 8. Venindu la ordine modulu procederei la alegerile venitorie pentru deputati dietali, V. Babesiu face o propunere ce adunanti'a pri-mindu-o cu unanimitate, o trece astfelu de

Decisu:

Pentru priveghiare a supr'a alegeriloru si conducerea si spriginirea loru in tóte, intru interesulu partitei natiunali, se va infintia:

1. Unu comitetu generalu in Aradu, de celu pucinu 15. si celu multu 25 de membri, din locu si de prin parti; — éra prin medilocirea acestuia se vor infiintá;

2. Comitete natiunali centrale particulari in tóte comitatele, respective districtele, unde nu esistu anca; — mai de parte prin staruinti'a acestora se vor infiintá;

3. Comite cercuali prin tóte cercurile si comunele, cari comitete vor stá intre sine in atingere, in legatura, conlucrare cu comitetele centrali din propriile loru comitate, respective districte, si la necesitate cu comitetulu generalu.

4. Comitetele cercuali vor avé nemedilocit'a ingrigire; ele vor lucrá si de adreptulu si prin comitetele comunali; ele vor conduce la inscriere si votare pre alegatori si totu ele vor mediloci: durnári pentru a pune candidatu si a-i luá acestuia parol'a, precum si pentru veri-care alta trebuintia.

Candu unu cercu nu ar avé candidatu natiunale, séu nu s'ar poté intruni pentru punerea unui atare elu respective partit'a natiunale de acolo, va face apelu la comitetulu centralu din acela-si comitatu, respective la celu generalu, si acest'a va intrevení cu suatulu seu si cu conlucrarea sa.

5. Comitetele sunt impoterite a incheiá compromise cu alte partite politice, intre interesulu alegeriloru natiunale; comitetele cercuali inse pururia numai cu scirea si pre langa suatulu comitetului superioru. —

Nr. 9. Pentru a se constituí comitetulu generalu amintitu in punctulu de mai nainte, adunanti'a aduce acestu

Decisu:

Se constitue comitetulu generalu cu resiedinti'a in Aradu, si urmatorii se alegu de membrii acestui comitetu:

1. Ioane Popoviciu-Desseanu, din Aradu.
2. Lazaru Ionescu, din Aradu.
3. Demetriu Bonciu, din Aradu.
4. Mircea B. Stanescu, din Aradu.
5. Ioane Ratiu, din Aradu.
6. Iosifu Codreanu, din Aradu.
7. Teodoru Serbu, din Aradu.
8. Ioane Arcosi, din Aradu.
9. Georgiu Craciunescu, din Aradu.
10. Dr. Ioanu Papu, din Aradu.
11. Alesiu Popoviciu, din Comlosiu.
12. Nicolau Philimonu, din Pecica.
13. Paulu Milovanu, din Mandrulocu.
14. Stefanu Adamu, din Temisiora.
15. Alessandru Mocioni, din Capelnasiu.
16. Ioane Popoviciu, din Jancahidu.
17. Teodoru Papu, din Baia de Crisiu.
18. Parteniu Cozma, din Beiusiu.
19. Georgiu Vasielieviciu, din Beiusiu.
20. Vincentiu Popa, din Gebeliu.

Nr. 10. D. *Julian Janculescu* amintesce ordinatiunea ministrului de justitia in caus'a alegerilor si instructiunea supremului procurere regescu, cari amendoue fiindu emise pentru a scuti libertatea personala a alegetorilor in contr'a atacurilor eventuali din partea asia numitiloru cortesi, intimpina inse ambele o splicatiune de totu contraria, si a anume este téma de influintiãrile ce ar veni din partea unoru oficiali, cari nu vor sè intieléga liter'a si scopulu amintiteloru dóue

ordinatiuni. La propunerea dlui Janculescu si a presiedintelui I. Popoviciu Desseanu, adunanti'a aduce in unanimitate acestu.

Decisu:

Conferinti'a dechiara cà, dupa ce libertatea miscaminteloru electorali e garantata prin legile tierii, cestiunat'a ordinatiune ministeriala nu pôte avé, si intr'adeveru nici nu are altu intielesu, de câtu, a pune stavila atacuriloru atientate contr'a securitateri persónei alegatoriloru si in urma contra libertateri de alegeri; dreptu aceeta conferinti'a respinge cu indignatiune ori ce splicatiune sinistra precum si eventual'a aplicatiune necorecta a acelei ordinatiuni ministeriali; si spre a prevení consecintiere astoru feliu de tendintie, apeléza la conducatorii si intielegintii romani din tóte partile ca sè invetie pre alegatori despre drepturile si detorintiere loru legali facia de alegerile de ablegati, recomandandu-le desclinitu despre o parte a se retiené de la ori ce atacuri atientate contra securitateri personale, precum despre alta parte a nu suferí de la nimene nici unu feliu de presiune spre daun'a libertateri alegeriloru; pentru cá amintit'a dispusetiune ministeriala nu pôte avé altu scopu, de câtu a asecurá libertatea personala in miscamentulu electoralu, pentru fie-care alegatoriu fora diferintia de partita,

dar nici decâtu a scirbí ceva din acést'a libertate ce o garantéza legea insasi.

Nr. 11. Pentru autenticarea acestui protocolu si pentru publicarea lui adunanti'a aduce

Decisulu:

Comitetului centrale ce se alese, i se incredintiédia autenticarea acestui protocolu si modulu publicarii lui astfeliu, ca se ajunga la cunoscinti'a tuturor romanilor, fia prin gazetele natiunali, ori si prin tiparire serarata. La tóta intemplarea, si prin vericare modu, publicatiunea sè se faca in tôte partile si câtu mai curendu pentru ca nici unu romanu, interesatu de binele natiunei sale, sè nu remana in nesciintia, séu la indoiéla despre detorinti'a sa natiunala, ci s'o véda apriatu ca s'o intielega si sé si-o implinésca. —

Nr. 12. Ne mai fiindu altu obieptu la desbateru, presiedintele multiumesce adunantie pentru tactulu si intieleginti'a de cari dede probe in decursulu desbateriloru, si-si esprime recunoscinti'a pentru incredere cu care l'a onoratu.

Adunanti'a se desface intre urári entusiastice pentru presiedinte, pentru Mocioni, pentru fratietate si pentru contielegerea nationala. —

Acestu protocolu s'a cetitu si s'a autenticatu in siedinti'a comitetului generale, tienuta in Aradu la 12. maiu 1872.

Presiedinte:

Ioane Popoviciu Desseanu, m. p.

Notariu:

Georgiu Popa, m. p.

